

MULTIMEDIA – CATALIZATOR PENTRU REDIMENSIONAREA SECTORULUI SOCIAL AL SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN VREMEA PANDEMIEI CU COVID-19

Drd. Cristina BODONI

Universitatea Națională de Apărare Carol I, București

Izolarea impusă de pandemia cu Covid-19 a produs „redescoperirea” utilității internetului, unica fereastră către lumea reală. Primele domenii care au preluat ștafeta au fost cele conectate științelor comunicării. Mass-media s-a repliat, și-a adaptat rapid funcțiile tradiționale. (Tele)Comunicațiile și mass-media, internetul și rețelele de socializare au devenit medii de referință în acești ani, medii care provoacă probleme la toate nivelurile, de la individ la cel mai relevant for internațional, și în care foarte puțini pot ține ritmul accelerat cu aceste evoluții. Când afirmăm acest lucru, ne îndreptăm atenția spre efectele schimbărilor asupra sectoarelor de securitate națională. Însă, legile și sistemele protective de eventuale pericole și riscuri sunt departe de a fi implementate la modul general, iar cele existente sunt depășite din cauza vortexului complex al schimbărilor și evoluției tehnologiilor la care oamenii au acces, unde nu există frontiere, legi naționale sau simple reguli de conduită, universal acceptate, dat fiind faptul că, în spațiul virtual, statul este aproape inexistent.

Cuvinte-cheie: mass-media, sectoare de securitate, sistem informațional, multimedia, securitate internațională.

CONSIDERAȚII PRELIMINARE

Motto: „Poți, oare, să faci într-adevăr distincție între mass-media ca un instrument de informare și de divertisment și ca un agent de manipulare și de îndoctrinare?”

Herbert Marcuse

Lumea a intrat într-un vortex al schimbărilor care transformă prezentul în situații sensibile, provocatoare în spațiul liber transfrontalier și în spațiul virtual prin instrumentele mediului competitiv digital. Toate acestea reprezintă factori vizibili de impact, care contribuie direct la vulnerabilizarea statului prin lipsa controlului statului asupra spațiilor pe care, în trecut, ar fi putut să le gestioneze fără probleme.

În aceste condiții, observăm că multimedia s-a dezvoltat în ritm amețitor în mediul informațional transfrontalier. În acest areal, sistemul public al statului nu mai este perceput ca vector al puterii, nu mai deține instrumentele prin intermediul cărora ar putea impune condiții și norme. Aici, avem de-a face cu situații cel puțin paradoxale: nu mai putem face rapid nicio diferențiere între minciuni și adevăruri publicate. Nu mai știm care știre este construită pe reguli de conduită consacrate ale mass-mediei și ceea ce se comunică în mod real prin mass-media. Nu în ultimul rând, observăm că accesul la știri și informații și dreptul de a exercita libertatea de opinie și de exprimare se pun în discuție publică pentru a identifica, în viitor, instrumente de constrângere și de construire a unor norme de conduită pe internet. Astfel, statele și organizațiile interguvernamentale relevante ale lumii confirmă indirect incapacitatea tuturor actorilor internaționali de a proteja statele, în sensul lor westphalian. Cauzele pentru diminuarea stării de securitate națională le putem găsi în două tendințe, care se contrazic una pe cealaltă. Din martie 2020, am remarcat o accentuată tendință de renaționalizare, apoi de regionalizare. În 2021, avem indicii care par diametral opuse. Unul este de deglobalizare în spațiul real internațional, situații în care această protecție nu mai poate fi abordată prin intermediul ariilor consacrate ale sectoarelor de securitate națională, indiferent de dimensiunea lor politică, militară, economică, socială, de mediile înconjurător sau informațional. La polul opus, avem o globalizare accelerată în spațiul cibernetic prin digitalizarea la nivel mondial, provocată de situațiile create de carantina impusă în lume, după declararea pandemiei cu Covid-19, de către Organizația Mondială a Sănătății, la 11 martie 2020. Perioada de carantină națională în România a fost

între 24 martie și 14 mai 2020. Cu mici diferențe de zile, după ce carantina s-a instaurat în aproape toate statele lumii, pandemia a devenit variabila predominantă pentru toate variabilele interdependente apărute ulterior, pentru tot ce s-a întâmplat cu lumea la nivel (inter)național, în toate domeniile vieții noastre, fie în viața noastră privată, fie în plan profesional.

Acest context inedit a fost favorabil pentru elaborarea acestei cercetări științifice. Obiectivul acesteia este de a evidenția *rolul multimedia în reconfigurarea sectorului de securitate socială*. În acest sens, abordarea acestei lucrări a urmărit criteriile aferente metodologiilor exploratorie, empirică și deductivă. Cercetarea deductivă s-a conturat din explorarea empirică a bazei teoretice științifice în domeniile științelor de comunicare și a studiilor de securitate. Acestea au produs factorii explicativi pentru abordarea unui subiect prin metoda transdisciplinară, aflată în plină dezvoltare. Transdisciplinaritatea, ca metodă de cercetare, reiese din punerea în analiză de cauzalitate a unei probleme epistemologice complexe propusă prin conectarea mai multor discipline (Duțu, 2016, p. IX); în cazul nostru, dintre multimedia în vremuri de pandemie cu efectele acțiunilor din multimedia în securitatea națională în era informației. Astfel, construim puncte de conexiune ale factorilor dintr-un grafic imaginar, pentru a descoperi moduri de a muta punctele de intersecție ale unei teorii (sterile) în cele de verificare efectivă în spațiul real al mediului social al unei națiuni, pentru a urmări verificarea ipotezei de cercetare: utilizarea instrumentelor digitale, inflația de informații popularizate prin multimedia sunt, deopotrivă, riscuri și oportunități în societatea noastră profund hibridizată. Altfel spus, securitatea națională, stabilitatea și dezvoltarea comunităților la nivel local și național sunt afectate de noile tehnologii și aplicații de pe internet; implicit, păstrarea entității statului și a unității națiunii.

Articolul este alcătuit din trei secțiuni: (r)evoluția conceptuală a securității, glocalizarea securității naționale și multimedia, sistemul de alarmă pentru securitatea socială. Ele sunt dezvoltate pornind de la definiții transpuse în practică, pentru a putea obține concluziile de la finalul lucrării.

(R)EVOLUȚIA CONCEPTUALĂ A SECURITĂȚII

De-a lungul anilor, securitatea a fost abordată prin prisma contextului creat de problemele existente într-un stat la un moment dat. Dintre toate aceste definiții, cea care a rămas în actualitatea anilor 2020 este dată de americanul Walter Lippmann, în anul 1943 (p. 51): „O națiune este în siguranță în măsura în care nu se află în pericolul de a trebui să sacrifice valori esențiale, dacă dorește

să evite războiul și, poate, atunci când este provocată, să și le mențină, obținând victoria într-un război”. Aceasta a trecut testul multor generații. A rămas valabilă în perioada realismului și marxismului în termeni de putere (nucleară) bipolară a Războiului Rece prin politicile înalte (politico-militare). Însă, în anii '80, tradiția de a echivala securitatea cu problemele militare și utilizarea forței a fost mutată din sectorul militar în dimensiunea nonmilitară a pericolelor în societate și economie (Buzan et al., 1998, p. 21). Schimbările începute la sfârșitul anului 1989 nu au ocolit nici studiile de securitate. Lumea a intrat într-o eră a tranziției care nu pare să se încheie nici în anii 2020. Trecerea statelor din Europa de la economiile de piață, prin înlocuirea regimurilor totalitare, la democrație și ieftinirea accesului la tehnologii aflate în plină dezvoltare au produs un perpetuum mobile din care încă nu ne oprim în epocile neo- ale tuturor paradigmatelor teoriei internaționale, prin neorealism, neoliberalism, neoconservatorism sau neomarxismul gramscian, care este aproape opus neomarxismului 2.0 al proletariatului digital, apoi progresism.

Aceste paradigme introduc încă două definiții interesante pentru securitate. Prima aparține indianului Praphakaran Kaleri (2006, p. 4), care a subliniat securitatea națională prin „*capacitatea măsurabilă a unei națiuni pentru a depăși amenințările multidimensionale pentru bunăstarea aparentă a poporului său și supraviețuirea sa ca stat-națiune la un moment dat, prin echilibrarea tuturor instrumentelor politicilor de stat prin guvernare, care poate fi indexată prin calcul, empiric sau altfel, și care poate fi extinsă la valorile mobiliare globale prin variabile externe acesteia*”. A doua se referă la nivelul transfrontalier al securității, securitatea internațională reprezentând coordonarea între state pentru urmărirea intereselor comune, înțeleasă în termeni de capacități politice, economice și militare (Ocelik, 2015, p. 11).

După ce noile tehnologii performante s-au popularizat, evoluția acestora s-a accelerat, obligând omenirea să se adapteze la șocuri multiple și repetate. Această situație a primit și o denumire generică, utilizată excesiv, și anume reziliența, care este cuvântul de ordine al acestor ani și este pusă la încercare în toate domeniile, după ce a fost declarată pandemia cu SARS-CoV- 2. Nici statele nu scapă, nici cele democratice, nici cele cu regimuri autoritare. Însă, pentru a supraviețui, toate încearcă să își construiască instrumentele necesare de implementare, monitorizare și control adecvate noilor tendințe, oportunități sau provocări. Tocmai sub presiunea pericolelor apărute ca urmare a contextului existent „*s-a născut o supraveghere capabilă de a corupe și controla oamenii, utilizatori în sistemul informațional, producând adevărate asimetrii ale cunoașterii și puterii prin caracterul său ascuns*

în nervurile algoritmilor din internet, iar acțiunii sale i-au permis să impună un control substanțial asupra împărțirii învățării în afara conștiinței noastre și fără mijloace de luptă”. (Zuboff, 2019, p. 181), precum și prin răspunsuri abil construite date de algoritmi și inteligență artificială în a furniza întrebări esențiale.

Complexitatea securității naționale este evidențiată, în principal, prin factorii aferenți domeniilor politic, militar, economic, social, al mediului înconjurător, al infrastructurii (Buzan, 2017, pp. 158-176) și informațional, integrând, în plan secund, criterii precum sănătatea din sectorul societal sau multimedia din cel al informațiilor. Aflați în plină pandemie, cele două domenii, sănătatea și multimedia, ne revizuiesc piramida importanței sectoarelor de securitate. După aproape doi ani de la primele cazuri consemnate de Covid-19, remarcăm faptul că avem de-a face cu o recombinație a sectoarelor de securitate, din moment ce efectele produse de multimedia din sectorul informației, migrația, terorismul sau sănătatea, subsectoare ale socialului, pot influența dramatic nivelul de impact asupra securității naționale.

Paleta amenințărilor cuprinde toate riscurile posibile, de la drame ale unor simpli indivizi până la schimbare de regim politic sau preferința pentru un anume lider politic. Trei dintre cele mai cunoscute situații sunt „Primăvara Arabă” (2011), Brexit (2016) și campaniile de alegeri prezidențiale din SUA ale lui Barack Obama (2008) și Donald Trump (2016).

Brexit-ul și președinții aleși au fost campanii conduse în state democratice, ele nu au produs un alt regim politic, nu au înlocuit pacea cu haosul războiului. În schimb, instigarea la violență și nevoia de schimbare a regimurilor politice autoritare cu regimuri democratice au fost factorii generatori extrem de periculoși pentru statele arabe. În cele mai multe dintre aceste state, ciocnirile dintre stat și participanți au produs schimbări de guverne, dar, în Libia și Siria, demonstrațiile violente s-au transformat în dezastre umanitare. Toate au pornit din revoluții dezvoltate în timpul valului de demonstrații numite „Primăvara Arabă”. În decembrie 2010, în nordul Africii și în Orientul Apropiat au început prin organizarea oamenilor pe diferite rețele de socializare de pe internet pentru a face demonstrații terminate prin războaie civile și chiar distrugerea unor state.

Toate cele enumerate sunt exemple de situații care au configurat noi abordări ale securității, atât la nivel național, cât și la cel internațional și regional. Pentru noi, europenii, acest aspect al securității este reinterpretat în special în forurile instituționale ale Uniunii Europene, prin ideea construirii unei noi *Strategii de Securitate a UE: conectarea punctelor într-un nou ecosistem de securitate* (2020, p. 1), unde: „securitatea este o problemă transversală care intră în aproape

toate sferile vieții și afectează o multitudine de domenii politice. Prin construcția unui ecosistem real de securitate se poate diminua dihotomia falsă dintre online și offline, între digital și fizic și între preocupările și amenințările de securitate interne și externe, de la protejarea infrastructurii noastre critice până la combaterea criminalității cibernetice și combaterea amenințărilor hibride”. (Ib.).

GLOCALIZAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Pandemia cu Covid-19 este doar vârful aisbergului problemelor cu care lumea se confruntă. Avem o criză multiplă, în care se suprapun crize mai ascunse sau vizibile, care dau la iveală probleme deja existente, internaționalizate înainte de 2019 în toate statele lumii. Toate acestea ne readuc în actualitate sintagma lui Tucidide, veche de peste 2.500 de ani, aceea că omul luptă din trei motive (Roman, 2016, p. 59, apud Tucidide): de frică, din interes și pentru onoare. Din luna martie 2020, lupta nu mai este cu arme și muniții; am redescoperit că, de fapt, cele mai mari amenințări la adresa securității naționale sunt cele globale, pericolele universale valabile la adresa securității naționale provin din ariile socialului și mediului. Astfel, a apărut frica de amenințări la adresa supraviețuirii umanității prin lentilele criteriilor sociale ale securității. Pentru că, în vederea menținerii unui nivel acceptabil în toate celelalte sectoare ale securității, avem interesul fundamental, aproape simplist, de a exista.

La nivelul națiunii române, trăim într-o perioadă de dizarmonie, care indică o criză suprapusă și multiplicată prin mijloace multimedia, care sunt departe de tot ceea ce ar trebui să protejeze statul de pericolele interne și de a-l apăra.

La nivel mondial, ne confruntăm cu crize mici, care afectează industrii mari, precum criza microcipurilor. Lumea se confruntă cu calamități naturale, prin intermediul cărora efectele produse în state puternice, precum Germania, SUA sau China, ne indică faptul că lumea are nevoie să funcționeze după alte principii decât până acum, pentru că schimbările climatice ne arată că suntem la limita de a ne distruge planeta. Cu toate acestea, în noile spații de dialog de pe internet, pe social media, oamenii își irosesc vremea cu dezbateri mediocre. Rămân doar în grupurile închise de pe rețele de socializare, fără a mai ține cont de ceilalți. Pe deasupra, nici jurnaliștii și nici politicienii nu mai au disponibilitate să se asculte unii pe ceilalți, cu atât mai mult să-și respecte opiniile în mod reciproc. Acestea ne arată doar o mică serie de tendințe care amenință să împiedice capacitatea mass-mediei de a acționa ca „un câine de pază” al democrației în multimedia, în cazul nostru, al statului de drept.

Pandemia anilor 2020 a adus omenirea în situația paradoxală de a fi simultan actor și spectator. Pe de-o parte, pentru că omul a realizat rapid că are ceva de spus, opinia lui nu mai poate fi controlată decât după ce algoritmiile rețelelor de socializare îl detectează; asistăm, astfel, la accente puse în clivajele din comunicarea în public, în special pe internet. De cealaltă parte, avem o așa-zisă „*secretomanie*” aproape infantilă a guvernului, care nu lasă guvernaților posibilitatea de a alege pe criterii logice, doar să transforme lipsa de informații reale în scenarii dintre cele mai aberante, susținute, la rândul lor, prin mijloace de propagandă și manipulare. Toate acestea pleacă de la restricții neargumentate în mod simplu și eficient, cărora societatea le răspunde cu mijloacele proprii actuale, încercând, prin mijloace asimetrice, să atenționeze oficialitățile că au nevoie de informații pertinente pentru a decide în cunoștință de cauză ce trebuie să facă. Mai mult, observăm că indisponibilitatea guvernelor vine în consonanță cu pamfletul sau restricționarea dreptului la opinie al unor jurnaliști, cu impact semnificativ asupra opiniei publice. Astfel că *spectacolele mediocre*, de toate tipurile, au devenit atracția emisiunilor de divertisment și de tip reality show.

Jurnalismul sobru este în declin, deoarece ponderea adulților care au încredere în mass-media de știri este în scădere. Conform website-ului Statista online, din studiul făcut în februarie (Watson, 2021), se poate observa această scădere în procente: Finlanda era pe primul loc, cu 65%; pe locurile 21, 22 era România, cu 42%; Turcia, cu 41%; pe locul 43, era Bulgaria, cu 32%.

Neîncrederea și diminuarea perspectivelor alternative fac probabilă poziționarea jurnaliștilor pentru a înclina balanța către autoritarism și pierderea libertăților, prima care pierde fiind chiar presa. Această situație provoacă vulnerabilizarea statului de drept, implicit a sectorului de informații al securității naționale, fiind doar una dintre tendințele care amenință să împiedice capacitatea mass-mediei de a acționa ca „*un câine de pază*” al sectorului de securitate deontologic.

Punctual, Caparini (2004) explică situația din multimedia: (a) climatul securitizării prin restricțiile privind informațiile disponibile publicului și ostracismul jurnaliștilor critici au avut un impact semnificativ asupra mass-mediei; (b) „*mutarea*” știrilor spre divertisment și o scădere a jurnalismului de afaceri publice serioase impun constrângeri drastice asupra raportării problemelor complexe legate de securitate; (c) monopolizarea proprietății mass-media prin achiziționarea mass-mediei scrise și audiovizuale de către mari trusturi de presă, subminând jurnalismul independent și critic; (d) dependența de surse oficiale face mai dificilă prezentarea perspectivelor alternative; (e) deferența judiciară poate produce efecte, instanțele să se alăture

guvernului cu privire la chestiuni care opun cererile de securitate națională împotriva libertății presei.

Prin tradiție, de la zeița romană protectoare a casei, Securitas, și până în zilele noastre, securitatea a fost definită prin concepte create din antonime, precum: protecție și expunere, atac și apărare, vulnerabil versus invulnerabil, pericol și siguranță etc.; prin extrapolare, securitatea națională se referă la absența amenințării la adresa statului, protejarea și siguranța acestuia. Acestea nu înseamnă calibrarea raportată la incertitudine, un mijloc de eliberare de pericol, ci și mijloace adoptate prin contraste. Conform legii românești în vigoare, securitatea națională reprezintă „*o stare de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție*”. (Legea nr. 51, 1991).

Abordarea actuală a securității naționale este constrânsă de tripticul părților interesate interne și externe, de resurse materiale și imateriale. Altfel spus, provocările și oportunitățile create de pandemie, schimbările climatice și exacerbarea utilizării noilor tehnologii aflate în dezvoltare exponențială au introdus statele într-o spirală a schimbării, un perpetuum mobile pentru a gestiona eficient sistemul de securitate național la nivelurile intern și internațional, în spațiile naturale și în cel artificial, virtual. Dacă, în arealul cibernetice, globalizarea există la cel mai înalt nivel și statele au prea puțină putere, în planul real, spațiul restrâns din viața reală a glocalizării ne indică faptul că grupurile sociale doresc să își mențină valorile și tradițiile locale, acceptând inovația croită pe măsura culturii acestora, astfel încât să se poată regăsi în noul mediu.

Glocalizarea revenea în forță în prim-planul relațiilor internaționale după 2020, în plină carantină mondială, când statele își ridicau, din nou, granițe fizice; era efectul direct al amenințării percepute de state la adresa securității lor naționale. Valul globalizării a dat semne de stagnare, retragere sau de încetinire (slowbalization), lăsând loc glocalizării. Glocalizarea se referă la componente ale globalizării adaptate la preferințele, obiceiurile și legile locale, pentru că localizarea transformă globalizarea în ceva aplicabil individului, nevoilor și contextului său (Racoma, 2018).

Această glocalizare reprezintă oglinda actuală a comunităților locale și naționale, ea reflectă proporțional complexitatea lumii în care trăim. Aceasta este reiterată de retragerea din Afganistan. Unul dintre motive este că Occidentul a înțeles că există

comunități care preferă războiul decât să accepte ceva cu care acele societăți nu se identifică și că ele decid să rămână unite, să nu devină doar un conglomerat de oameni; dar, ele sunt dispuse să împrumute, să își adapteze componentele globalizării la cultura lor locală sau națională, știind că factorul care moderează condițiile comunităților (sectorului social) este cel care se confruntă cu presiunile din mediul de afaceri global. Glocalizarea este o nuanță a deglobalizării, cealaltă fiind molcombalizarea (slowbalization). Prin aceasta înțelegem încetinirea integrării globale, noua tendință în sistemul internațional. Aceasta are în vedere mijloace nonmilitare. Pandemia a produs restrângerea celor patru libertăți: a mișcării transfrontaliere de mărfuri, servicii, capital și oameni, în măsura în care comentatorii au proclamat începutul deglobalizării (Titievskaja et al., 2020, p. 2). Pe termen scurt, tranzacționarea mărfurilor peste granițe va rămâne, probabil, tensionată, dar se preconizează creșterea comerțului cu servicii globale și a economiei globale, într-un ritm modest (Kurelian, 2020). Această încetinire a globalizării se resimte în principal în cinci direcții (Titievskaja et al., pp. 4-19): (a) comerț transfrontalier de bunuri și servicii, (b) sistem financiar deschis și globalizat, (c) inegalitatea veniturilor aprofundate, (d) interacțiuni fizice internaționale (turism și migrație), (e) mișcarea datelor și a schimburilor digitale. În aceste direcții, avem triangularea sectoarelor de securitate economică, socială și a informațiilor. Interdisciplinaritatea nu este o noutate. Buzan, Weaver și Wilde făceau conexiunea dintre securitatea socială și securitatea internațională, explicând faptul că nivelul societal al securității împărtășește unele calități cu securitatea internațională, chiar dacă securitatea socială reprezintă cultura, religia, valorile și tradițiile, funcții de gardă civilă sau poliție, chestiuni de drept și justiție socială, iar securitatea internațională este mai bine înrădăcinată în tradițiile politicii de putere (Buzan et al., 1998, p. 21). Această interferență este mai actuală ca oricând, din cauza amalgamului de informații și a unui posibil dialog, aflate la o distanță infimă.

MULTIMEDIA – SISTEMUL DE ALARMĂ PENTRU SECURITATEA SOCIALĂ

Când spunem „*multimedia*”, ne gândim la diverse activități asociate cu presa. Însă, acest areal este mult mai complex. De la știri la reclame, de la filme la muzică, de la talk-show-uri la competiții, la podcasturi, debateri, de la enciclopedii la programe de învățare interactivă, avem în vedere că toate aceste activități sunt legate de universul unei societăți în care importanța sectorului multimedia devine exponențial mai relevantă ca sector al securității naționale. Faptul că multimedia

a devenit esențială în acest secol este că, în spațiile online și offline, fericirea nu are istorie consemnată. Practica în multimedia rămâne constantă după ce este transferată pe internet; ne semnalează mai degrabă situații divergente. Nici pentru actorii politici consensul nu mai reprezintă condiția primordială, ei preferă coliziunea în favoarea convergenței sau a dialogului cu toate celelalte părți interesate. În înțelesul general al arealului informațiilor, mediile sunt strâns legate de modalități, în același timp ele se referă mai mult la mijloacele tehnice prin care comunicarea este diseminată (Nicotra, 2019, p. 41). Pentru Arianne Mallender, multimedia reprezintă un set de instrumente informaționale ce-i permit unei persoane să producă un conținut grafic și sonor, să consulte și să interacționeze în spațiul cibernetic (2008, pp. 11-12). Multimedia este un cumul de modalități extinse ale mass-mediei în spațiul informațional, pentru Jodie Nicotra. Autoarea consideră că mijloacele utilizate sunt cele senzoriale, de bază ale comunicării (Nicotra, pp. 39-40): verbal (cuvinte rostite sau scrise); auditiv (vorbit, cântat, muzică sau zgomot ambiental); vizual (fotografie sau video, text, gest sau expresie); haptic (simț al atingerii și unde/cum este poziționat corpul).

Nu este nevoie să facem studii elaborate pentru a observa că prezentarea știrilor pe diferite canale multimedia este făcută în mod subiectiv sau obiectiv, ci, dimpotrivă. Știm deja cui aparține, ce tabără susține și ce orientare are trustul respectiv, fapt cu atât mai remarcat în orele de maximă audiență a prim-planului știrilor. Însă, dacă toate cele prezentate produc efecte într-un anume sens sau apar acțiuni întreprinse în numele intereselor marilor jucători internaționali, state și multinaționale, din sectoarele politic, militar și economic, foarte puțini și le și asumă. Din păcate, nu mulți se întrebă de ce apar astfel de știri sau cui îi folosește acea știre, dacă interesul pentru popularizarea provocată a fost premeditat sau necugetat, dacă este de interes public și este mai mult de nișă. Aceste știri pot conține fake news, dezinformare sau informații neverificate, instrumente de manipulare ale unor interese ascunse, ce nu ar trebui să fie ignorate. Dimpotrivă, pentru că, în ceea ce privește legalitatea transmisiunilor, avem cel puțin două situații. Una este reglementată, cea a presei scrise liniare și cea a audiovizualului, cealaltă se referă la spațiul cibernetic nonlinear (Mallender, 2008, p. 12).

În spațiul virtual, situația se complică și mai mult. Postările sunt monitorizate și controlate de boți și algoritmi, apoi sunt interpretate prin intermediul politicilor private ale companiei care deține website-ul, portalul sau motorul de căutare pe care se postează informațiile și dialogurile. Cel mai des întâlnite situații sunt postările cenzurate, care par să contravină țelurilor democratice, precum dreptul

la opinie, și în numele cărora oamenii și-au făcut conturi pe internet. În acest mediu, utilizatorii au presupus că „internetul trebuia să ne elibereze” (Bartlett, 2019, p. 1), că putem să ne comunicăm necenzurați opiniile în spațiile neîngrădite din mediile de interacțiune la nivel societal aflate în spațiul cibernetic. Pe internet, „nu avem editori și nimeni nu are calitatea de redactor contributor, acolo se întâlnește oricine” (Newsom et al., 2010, p. 473). Prima afectată a fost presa scrisă, fapt ce a început să atragă atenția după ce nivelul de relevanță a mass-mediei din spațiul fizic, real, a început să se diminueze în mod exponențial. Astfel că multe holdinguri de presă s-au extins în internet, unii au construit website-uri care să înlocuiască clasicele domenii, alții au construit grupuri (hub) de socializare, iar cei mai mulți și-au făcut conturi pe rețelele de socializare. Așadar, „mass-media nu a murit încă – iar jurnaliștii au datoriată importantă de a câștiga încrederea publicului în munca lor” (Bartlett, 2019, p. 181). În timp ce existența fizică a lumii se micșorează pentru multe dintre companiile clasice, problemele de pe internet reflectă în totalitate și exacerbează tarele utilizatorilor, pentru că, după ce internetul a fost construit în mod artificial, umanitatea a pierdut o șansă unică, aceea de tabula rasa. Însă, fără a avea reguli aplicabile încă din faza de pionierat, anarhia și nihilismul au devenit aproape remanente, pentru că totul este permis. Permisivitatea excesivă amplifică nivelul de incertitudine și riscurile la adresa securității. Aceste riscuri pot fi cauzate și de incongruența produsă între așteptările opiniei publice și realizatori, a diferențelor dintre simplii utilizatori de internet sau receptori ai audiovizualului și creatorii din mass-media. Aceștia au fost reticenți în fața tendințelor create pe internet, deși cei mai mulți dintre ei surprind din timp oportunitățile. Observăm în tendințe, ca vârf de lance, componenta audio, deseori personalizată. De exemplu, ascultarea podcasturilor unor producători de conținut pe canale de socializare sau pe portaluri de pe internet este în creștere, de la 9% în 2008 la 41% în 2021, în SUA (Statista, 2021), iar în România, avem 37% în iulie 2020 (Mircea, 2020); cărțile pot fi ascultate (audiobook) pe internet sau e-kindle și tot aici includem și asistenții virtuali audio, precum Siri de la I-Phone sau Alexa de la Google, din ce în ce mai utilizați.

Astfel, după ce oamenii se îndepărtează de posturile de radio și televiziune clasice, își aleg personal, în spațiul cibernetic, ce tip de emisiuni vor să vadă sau să asculte, uneori chiar să participe la acestea. Astfel de situații inedite impulsionează profesioniștii din radio și televiziuni să ia măsuri; ei au început să își redimensioneze instrumentele de lucru, le tehnologizează prin introducerea unor sisteme automatizate, cu ajutorul algoritmilor și al inteligenței artificiale, pentru a deveni mai eficienți.

Unul dintre cele mai inovatoare sisteme este Compania Suedeză de Radiodifuziune, care lucrează deja la un algoritm orientat spre valoare și la un sistem de inteligență artificială adaptat pentru rețelele de socializare de pe internet (Kollruß, 2021).

Tendința de creștere a numărului de utilizatori, implicit de ramificare a domeniilor și a preocupărilor în spațiul online, a devenit o constantă în anii 2020. Cei 4,5 mld. de utilizatori de internet sunt foarte aproape pentru a se poziționa față de o situație sau o persoană și își pot arăta dorința de participare la viața socială, de a face parte, cu orice preț, din diferite grupuri, predilect în spațiul virtual. O altă tendință este de creștere a mișcărilor de toate felurile, de inițiere a unor noi tipuri de grupuri sau de preocupări permanente care altădată erau secvențiale. Aici avem în vedere mediul politic, securitatea națională și apărarea țării, domenii ce altădată păreau de nișă. De aici și până la democrație participativă nu este decât un pas. Această enumerare are scopul de a sublinia că multimedia deține puterea de a modela percepțiile, gândurile și valorile oamenilor. Jurnalismul independent și dreptul la opinie exercitat public s-au mutat pe internet, în special în timpul carantinei mondiale (Ib.). Interesant este că multe dintre canalele private ale jurnaliștilor, bloggerilor, vloggerilor, inițiate în timpul carantinei, rămân vizionate, la peste un an distanță. Acest fapt demonstrează că avem lideri informali care prind gradual putere și influență asupra opiniei publice. Implicit și explicit, acestea pot afecta securitatea societală.

Așadar, multimedia rămâne în tendințe. Simultan, aceasta este pericol și oportunitate, pentru că presa scrisă și audiovizualul sunt utilizate în continuare ca instrumente de propagandă albă, gri sau neagră (fakenews) în perioade de conflict și război sau de creare a culturii generale economice și politice. Din acest motiv, ideea de a crea așteptări, gânduri și percepții întregii societăți prin controlul multimedia a devenit indispensabil pentru mediul politic; implicit, acesta devine un factor important pentru sectorul social al securității naționale, cu atât mai mult, cu cât legile se construiesc predilect în favoarea celor aflați la putere decât a celor mulți. Deși atribuim jurnaliștilor un rol important în formarea unei societăți mai democratice, încurajând oamenii să fie informați despre ei înșiși și societatea lor, acest lucru nu se întâmplă. De asemenea, multimedia a devenit un instrument indispensabil în procesul de democratizare a societăților, implicit al securității societale.

CONSIDERAȚII FINALE

Cele trei secțiuni ale acestui articol au avut rolul de a sublinia gradual aspectele principale ale securității sociale aflate în congruență cu multimedia, în condițiile în care, din martie 2020, securitatea socială este pusă la grea încercare din cauza pandemiei. Simultan cu criza sanitară, au început să iasă la suprafață alte probleme, de la cele din educație, economie sau chiar din mediul înconjurător și, nu în ultimul rând, problemele provocate de multimedia. Aici, avem de-a face cu o parte a lumii interconectată online și cu o alta fragmentată în realitate. În acest sens, în prima secțiune am prezentat conceptul de securitate prin prisma contextului în care autorii definițiilor se găseau. Această constatare a condus la interpretarea titlului prin două moduri: evoluție și revoluție: *(R)evoluția conceptuală a securității*. În prezent, trăim într-un sistem anarhic cu situații care se schimbă în timpul schimbării. Pe de-o parte, avem de-a face cu schimbare acceptată ca o evoluție naturală, chiar darwiniană; de cealaltă parte, avem schimbarea percepută ca inamic, asumând că revoluția este un proces de înlocuire remarcată printr-un proces, în cazul nostru, prin șocuri multiple accelerate și răsturnări de paradigme în toate sectoarele de securitate. În a doua secțiune, *Glocalizarea securității naționale și multimedia*, am extras câteva aspecte care ne-au marcat viețile în ultimii doi ani. Acestea sunt legate de globalizarea sistemelor *informaționale* și de fracturarea mondializării vieții noastre reale la nivel regional, chiar național, numită glocalizare. În a treia secțiune, *Multimedia – sistemul de alarmă pentru securitatea socială*, am adus în atenție faptul că multe dintre componentele securității sociale sunt fanioane situaționale cu care omenirea se confruntă în vremea pandemiei. Securitatea socială intră în avangarda securității în tandem cu sectoarele securității politico-militare. În acest scop, am extins domeniul presei la multimedia prin parafrazarea definiției rolului jurnalismului în stat, aceea care ne spune că „*presa este câinele de pază al democrației*”.

Astfel, ipoteza de lucru a acestei cercetări se confirmă prin cifre statistice, criteriile specifice, pentru a sublinia că securitatea națională, stabilitatea și dezvoltarea comunităților la nivel local și național sunt afectate de noile tipuri de activități multimedia și socializare pe internet: păstrarea entității statului și a unității națiunii este din ce în ce mai dificil de menținut la un nivel acceptabil de protecție și siguranță. Obiectivul lucrării este atins, securitatea socială este redimensionată din cauza tendințelor către radicalizare coborâte în viața reală de pe internet. Catalizatorul este multimedia. Aceasta rămâne un complex de comunicare de masă, un amplificator al realității existente, unde percepem un impact direct al interacțiunii fizice cu interlocutorii ca reacție a deciziei luate pe site-urile de rețele sociale.

Pe parcursul cercetării am dezvoltat factorii ai acestui context complicat al lumii. El ne demonstrează că avem nevoie de un instrument integrator în societatea internațională din ce în ce mai polarizată. Interese egoiste, frici care ne generează acțiuni de pregătire pentru ceea ce va veni. În acest moment, rolul integratorului este aproape inexistent, pentru că societatea este polarizată, clivajul *cine nu este cu mine este împotriva mea* începe să se resimtă la toate nivelurile; foarte puțini mai țin cont că există o cale de mijloc, cea a compromisului – compromisul făcut de frică, din interes pentru a supraviețui și de a lupta împreună împotriva inamicilor nevăzuți, precum virusuri, războaie biologice, instigări la violență, schimbări climatice etc. Prin compromis se pot găsi soluții fiabile pentru asigurarea securității internaționale, naționale și individuale prin toate mijloacele posibile; deciziile ne aparțin, după ce ascultăm sau vedem informații gândite pentru a influența.

Toate argumentele dezvoltate în secțiunile acestui articol ne conduc către idei aproape contrare referitor la securitatea statelor. Una cuprinde nivelul universal al securității, cealaltă ne conduce la cel mai mic nivel al securității, cel individual. Prima este că Puterile Relevante (Regii și reginele) de pe tabla de șah a lumii se schimbă, iar state mai mici, precum România, speră să nu devină, din nou, pionii, care să poată fi sacrificați când interesele regilor o cer. Statele ca România speră ca jocul geopolitic să fie mai degrabă unul de GO, unde toate piesele sunt egale, așa cum este de dorit și pentru sistemul internațional, unde statele ar trebui să fie percepute în mod egal, dincolo de nivelul declarativ al Cartei ONU. A doua este că asistăm la demantelarea modului tradițional al practicii politice prin mijloace multimedia și nu știm dacă noul stil de politician, a cărui practică este profund hibridizată, mai are nevoie reală de un partid politic. Alegerile din 2020-2021 din România și Germania ne atrag atenția că partide politice tradiționale își pierd influența, chiar și alegerile din Rusia (septembrie 2021) dovedesc acest lucru, partidul Rusia Unită al președintelui Vladimir Putin având aproximativ 50%. Alianțele politice temporale dovedesc fragilitate și lipsă de obiective comune. Toate acestea pot produce o reîntoarcere în timp, fără ideologii politice, la individualizare profundă, de tip aristocratic medieval: securitatea unei nații să fie luată de lideri, cu drept de persoană fizică. Această situație nu este una imaginară și nici singulară, ea reflectă doar jocul participanților în toate mediile posibile, în acest caz, putem avea doar oameni pe care să îi votăm. Independenții pot înlocui partidele politice cu ajutorul instrumentelor de campanie individualizate de pe internet.

Trăim într-un timp în care, în mod vizibil, lumea se setează, *mutatis mutandis*, pe criterii inedite sau încă necunoscute, pregătind tacit o nouă paradigmă

internațională. Din această perspectivă, avem nevoie de toate părțile interesate pentru a reconstrui punți de dialog și compromis, deoarece nu mai este timp, toate se petrec în timp real în spațiile hibridizate.

La nivel intern, actualele probleme de sănătate și de mediu ne reconfigurează sistemul de securitate național, impunând refacerea scării de valori pentru toate sectoarele de securitate.

În concluzie, sectoarele de mediu, economic, informațional și de securitate socială nu mai pot fi neglijate în zilele noastre, ele ne guvernează viața mai mult decât politicile de securitate națională și internațională cu puternice accente politico-militare. Oamenii sunt egali în fața naturii, pentru că, indiferent de originea etnică, orientarea religioasă sau nivelul de bogăție, nimeni nu poate trăi fără un aer respirabil și fără apă potabilă, așa cum omul are nevoia ancestrală neschimbată de a trăi într-o comunitate reală, dincolo de rețelele sociale de pe internet, așa cum s-a dovedit, din nou, în perioada de carantină mondială din 2020.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bartlett, J. (2019). *Oamenii vs. Tehnologie. Internetul trebuia să ne elibereze*. Traducere Alexandra Florescu. București: Editura Nemira.
2. Buzan, B. (2017). *Popoarele, statele și teama. O agendă de securitate internațională în epoca de după Războiul Rece*, ed. e 3-a. Traducere Vivia Săndulescu. Moldova: Chișinău, Editura Cartier.
3. Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, L. (1998). *Security: A new Framework for Analysis*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
4. Caparini, M. (Ed.) (2004). *'Media in Security and Governance: The Role of the News Media in Security'*. Nomos/Bonn International Center for Conversion (BICC)/Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), <https://gsdrc.org/document-library/media-in-security-and-governance-the-role-of-the-news-media-in-security/>, accesat 13 septembrie 2021.
5. Dușu, C. (2016). *Introduction*, pp. VIII-X, Akçeşme, B., Baktr, H., Steele, H. (ed.) (2016). *Interdisciplinarity, Multidisciplinarity and Transdisciplinarity in Humanities*, Cambridge, UK: Cambridge Scholars Publishing.
6. Kaleri P. (2008). *Imperatives and Challenges of National Security*. New Delhi: Tata McGraw- Hill Publishing Company.
7. Kupelian. B. (2020). *Predictions for 2020: "Slowbalisation" is the new globalisation*, <https://www.pwc.com/gx/en/research-insights/economy/global-economy-watch/predictions-2020.html>, accesat la 13 septembrie 2021.
8. Kollruß, A. (2021). *Ausblick 2021: Was wird im Journalismus wichtig (bleiben)?*, <https://white-lab.de/themen/journalismus/ausblick-2021-was-wird-wichtig-im-journalismus-bleiben>, accesat la 13 octombrie 2021.
9. Lippmann, W. (1943). *US foreign policy: shield of the Republic*. Boston: Little Brown Publishing.

10. Mallander, A. (2008), *Cum să scrii pentru multimedia. Tehnici de scriere interactivă*. Traducere Oana Drăgănescu. Iași: Editura Polirom.
11. Mircea, S. (2020). *Podcast in România. Ediția I. 8 Iulie 2020. Primul studiu legat de evoluția și consumul de conținut audio în format digital*, <https://www.bancatransilvania.ro/Podcast-In-Romania-by-Brat-&-Banca-Transilvania.pdf>, accesat la 13 octombrie 2021.
12. Murray, S. (2018), *Bright signals: a history of color television*. SUA: Durham. Duke University Press.
13. Nicotra, J. (2019). *Becoming Rhetorical: Analyzing and Composing in a Multimedia World*. SUA. Boston. Cengage Learning, Inc.
14. Newsom, D. et al. (2010). *Totul despre relații publice*. București: Editura Polirom.
15. Ocelík, P. (2015). *Traditional approaches to security in IR*, https://is.muni.cz/el/1423/podzim2015/ESS419/um/59524707/ESS419_02.pdf, accesat la 13 septembrie 2021.
16. Racoma, B. (2018). *What is Glocalization and How Does it Work?*, <https://www.daytranslations.com/blog/what-is-glocalization/>, accesat la 10 septembrie 2021.
17. Titievskaja et al. (2020). *Slowing down or changing track? Understanding the dynamics of 'Slowbalisation'*. Brussels: European Parliamentary Research Service.
18. Watson, A. (2021). *Share of adults who trust news media most of the time in selected countries worldwide as of February 2021*, <https://www.statista.com/statistics/308468/importance-brand-journalist-creating-trust-news/>, accesat la 10 septembrie 2021.
19. Zuboff, S. (2019), *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: Public Affairs, Perseus Books.
20. European Commission, *EU Security Union Strategy: connecting the dots in a new security ecosystem Brussels*, 24 iulie 2020, file:///home/chronos/u-07d8caa271e902557feba663261a8256c696d8df/MyFiles/Downloads/EU_Security_Union_Strategy__connecting_the_dots_in_a_new_security_ecosystem.pdf, accesat la 13 octombrie 2021.
21. Journalismus, <https://white-lab.de/themen/journalismus/ausblick-2021-was-wird-wichtig-im-journalismus-bleiben>, accesat la 14 octombrie 2021.
22. Parlamentul României (2014). *Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată*. București: Monitorul Oficial, nr. 190.
23. *Share of U.S. population that has listened to an audio podcast in the last month from 2008 to 2021*, <https://www.statista.com/statistics/270365/audio-podcast-consumption-in-the-us/>, accesat la 13 octombrie 2021.